

Tvivlarens tro

Det finns mysterier mitt i livet och i det allra mest självklara. Vårt sätt att förstå världen duger inte för att förstå hur vi förstår. Om jag säger att mina tankar bara är nervprocesser i hjärnan – då har jag redan sagt något helt annat med ordet “mina”. Jag kan förstås säga att jag lär mig om mina egna nervprocesser och det är just vad hjärnforskning handlar om. Men vem är “jag” och vem är “mig”? Vem talar och vem talar den om? Mitt i språket ligger ett mysterium som man inte kommer runt. Jag kan beskriva mig och kartlägga “mig” i ett otal avseenden, från vikt till genuppsättning eller psykisk profil. Men vem “jag” är som gör allt detta är en fråga som inte går att besvara. Så fort jag försöker, försvinner jag.

Det finns fler mysterier. Vi dör men om vi inte skulle dö skulle vi heller inte leva. Utan livets slut skulle också början försvinna och med det all förändring och utveckling. Vi är fjättrade vid döden, till sist går den inte att undvika, varken i livet eller i förståelsen. Livet tar slut; detta gäller både mig och jag; jag vet det men kan inte förstå det, mysterium.

En del av det svåra är att världen ryms inom mitt medvetande, man kan säga att det är världens enda existens, jag som människa är universum – men utanför universum finns väl ingenting och om jag-universum dör blir detta den fullständiga katastrofen. Eftersom jag dör, måste jag lita på att du-och-ni-universum lever och för världen vidare. Detta är en grundläggande trosfråga.

Och döden behövs för att tänkandet ska kunna äga rum. Det måste finnas bestämda och opåverkbara gränser för och i tillvaron för att den ska bli greppbar. Världens existens bygger på att den ska upphöra och detta tillfälliga är det tragiskt hotande dråpslaget mot all lycka. Men vore den inte tillfällig, fanns den inte.

*

Vi behöver hylla dessa mysterier. I och för sig har vi gudlösheten i Västerlandet att tacka för mycket. Jag är hjärtpatient: man tog hjärtat ur kroppen på mig och ympade nya blodkärl på det varpå man satte tillbaka det. Nu tio år senare slår det vidare på ett trevligt sätt. Detta var möjligt tack vare hjärt-lungmaskinen som skötte andning och blodomlopp under operationen. Den maskinen bygger på läkarvetenskapens landvinningar. Ett avgörande steg togs när man började skära i lik för att ta reda på hur en människa ser ut inuti. Detta skedde under starkt motstånd från kyrkan som såg det som helgerån, ett tafsande på den av Gud skapade människokroppen. Jag har mitt liv att tacka för detta tafsande.

Dylan Thomas skrev *Rage against the dying of the light!* vid sin fars dödsbädd: en människa borde vara rasande inför det bortdöende ljuset. Den medicinska vetenskapen kan sägas vara driven av ett sådant raseri och den utdragna kampen för bot och överlevnad har varit mycket framgångsrik.

Likväl dör jag och detta ändras inte så länge jag lever. Därför behöver jag och vi fortsätta erkänna mysterier, vilket är vad kyrkan är till för. I Bottna byggdes ett sådant hus för snart ett årtusende sedan, där gregorianiken, talsången från 500-talet, fortfarande hörs: Herren vare med eder – låtom oss bedja.

*

Högmässan och den organiserade kristna religionen är ändå en svårighet med sin dogmatiska tvärsäkerhet som man inte gärna skriver under på trots att mässan kräver det: jag ska bekänna tron på en helig allmänlig kyrka, syndernas förlåtelse och ett evigt liv, med mera sådant. Plötsligt är mysteriet löst, trots att det inte går att lösa.

Men om man ser kristendomen och andra religioner som instiftade för att hantera något i grunden olidligt som har med det underbara livets korthet att göra, kan man skifta perspektiv. Mässundret, där Kristi lekamen och blod åter och igen utges för människornas frälsning, stiger ur en förtvivlans hopp. Vem är inte förtvivlad? Vem hyser inte hopp?